

CULTURA CREȘTINĂ

revistă lunară

Redacția și Admini-
strația:
B'aj (Transilvania).

Abonamentul:
Pe an . . . 70 lei.
Pe șase luni. 35 lei.

Redactor responsabil:
Dr. Victor Macaveiu
BLAJ.

Actualități.

De începutul vacanțelor.

— Reflexii de actualitate. —

Se termină un nou an de școală. Esuberanța aceea de viață, care se simțea în fiecare stradă, la fiecare pas, prin orașele și orașelele noastre ardelenesti, lasă locul, deodată cu căldura verii, unui climat sufletesc mai liniștit, mai sever, făcând să se simtă în inimile tuturor, cari au avut un contact mai intim cu băeții de școală, ca un fel de melancolie puțin deslușită la început și tot mai evidentă în decursul vacanțelor celor mari.

Pe cei, cari îi preocupă în primul rând creșterea nădej-dilor viitoare ale neamului nostru, pe părinți și pe profesori mai ales, împrăștierea prin toate colțurile Ardealului a elevilor din școli, îi face să mediteze în zilele aceste cu mai multă seriozitate decât altădată înaltul și dificilul problem al educației tineretului. Motivul este, că de foarte multeori, elevii eșiți din școli — vorbind în special de licee, de școli normale și medii — în celea două trei luni de recreare de vară pierd foarte mult din bagajul de cunoștințe și întreagă structura, alcătuită cu atâta greutate într'un an de zile, de concepții, de puritate morală și de avânt sufletesc.

Ar trebui să obvină tocmai contrarul. Copiii, ajungând la vatra părintească, în intimitatea caldă a cercului familiar și în nedespărțita apropiere cu întreagă natura, cu codrii, cu liveziile de flori și cu toată zidirea neprihănită a lui Dumnezeu, ducând un suflet trenat prin școală, mai capabil de recepțiunile nevinovate ale armoniei tuturor făpturilor, ar fi cei

mai potrivii pentru un nou elan și o mai cristalină moralitate, decât aceea ce residă prin orașele pline de praf strâns între ziduri, de unde nici cerul nu se vede întreg, nici zarea destul de luminoasă.

Cum se face dar', că atât de curând și în atât de scurtă vreme elevii școlilor, între împrejurări, cari ar trebui să fie norocoase, întregistrează un foarte scăzut coeficient de etică și de seninătate?

Sunt unii cari cred, că drumul ce se urmează în școli și felul de educație copleșit de programe analitice, de regulamente școlare, de înmagazinări superflue ori inutile de noțiuni, cari nu coboară niciodată până în fundul sufletului elevului, ar fi adevărata pricină a paradoxului amintit. Prea mult voim să creiem din tineretul nostru o tagmă de oameni, cari să se asemene tot mai mult cu micile biblioteci ambulante cari cuprind totul și nimic deodată, cari nu rezolvă nici o chestiune pe dea'ntregul și nu clarifică nici un dubiu mai întunecos. Dacă în școală ar fi mai puțin pompoasă lumea aceea de formule, de paradigme, de exerciții de stil și de retorică, de regule gramaticale ori sintactice și în schimb s'ar așeza un mai solid temelie pe marile virtuți, cari înobilează inima, cari nutresc și fac viguros caracterul, nu s'ar ajunge la trista desiluzie de-a vedea, pe băieți veniți dela școală, sosiți domnișori la sate mai răi, mai leneși, mai puțini curați la suflet, decât e Badea Gheorghe și Lelița Floare, cari nu știu atâta carte, însă, cari au știut să învețe din cartea cea mare a firii, din legănatul holdelor, din șerpuitul brazdelor, din cântecul paserilor și a *diacului* din strănă și din bunătatea inimii lor, cum să fie cinstiți și muncitori, minți luminate și suflete tari.

Sunt alții, cari cred, că vina cea mare o poartă chiar părinții copiilor, cari ajung pe acasă. Ei văd într'ânșii niște odoare, cari nu mai trebuiesc nici atinse, nici ciselate, vin doar' dela oraș și dela carte și știu, ce să cade și ce nu e bine. În special, dacă părinții sunt țărani și băieții mai înaintați în școli și în vârstă, de foarte multori nu îndrăsnesc să le spună o vorbă mai apăsată, mai puțin să-i coregă și să-i infrunte. De aceea, băieții încă necopți sufletește, cu caracter încă oscilător, nefixat, scăpând de supt regimul legilor școlare și al profesorilor educatori, se cred și se simt la largul lor.

Nu rămân numai la sburdălniciile nevinovate copilărești, ci trec ușor și fără băgare de seamă dincolo de marginile unei purtări corecte.

Sunt în sfârșit unii, cari ar voi să facă răspunzători de scăpătările de peste vară ale băieților, pe părinții sufletești ai sătulețelor noastre. Unii preoți, spun ei, uită, că elevii sunt și ei o parte din turma lor. Nu-i chiamă niciodată să le spună un cuvânt dela inimă, ori să le dea un sfat, care apasă mult, cu atât mai mult, cu cât e mai mare autoritatea celui care-l dă. Nu știu să se intereseze de frământările, cari torturează pornirea în spre bine a copiilor, nu-și aduc aminte, că o povață bună la vreme potrivită e ca o ploaie caldă în timp de secetă. Toată lumea din sat știe și povestește, cum cutare și cutare „domnișoraș” se scoală dimineața, când lucrătorii dela câmp au trecut de mult peste întâiul șir de boabe mari de sudori pe frunte; cum cutare și cutare „domnișor” cu învățatură mntă, este cea din urmă umbră seara, pe care o petrece un răgușit lătrat de câine, care se îndreaptă — către lună; cum Dumineca la biserică, ba chiar de Sâmpetru „domnișorul Niculiță” și-a uitat, că creștinii merg să se închine și să se roage lui Dumnezeu. Toată lumea din sat știe, ce parcă ignorează Domnul părinte, și voește să ignoreze!

Se pare, că fiecare are dreptate. Se fac greșeli și la școală, cât privește educația elevilor; mulți părinți nu înțeleg cum să-și îngrijească copii, pe cari în lungii ani de studiu abia câteva săptămâni în rărîte intervaluri îi au între ei; sunt și unii preoți, cari nu dau destulă importanță datorinței de întâi sfătuitori ai elevilor intrați între hotarele lor de activitate.

Neamul nostru va crește și se va întări și va fi un focar de civilizație și cultură latină aici în răsărit numai când va fi în stare să trezească în suflete de generații scânteea dumnezească a curățănii moravurilor, din cari au trăit tradițiile lungi și statornice ale tuturor popoarelor cu rost în lume. Dacă în școală nu se primenesc și nu se aprind svâcnirile aducătoare de idealuri, când să se mai facă? Dacă, indiferent, dela mai larga sau mai vasta iscusință a științii, care umple de orgoliu, lăsând sufletul sarbed și gol, nu se fac sforțări, ca să se formeze caractere și voințe de fier, școala nu și-a împlinit chemarea; energiile psihice se disperează și dislocate împiedecă entuziasmul și focul sacru în care se călesc aceia, cari aduc folos real și statornic unui popor.

De altă parte, părinții trebuie să continue cu înțelegere și fără cruțare munca conducătorilor din școală.

Dar mai vârtos, preoții noștri să se convingă, prin meditații serioase, de marea însemnătate a cuvintelor Mântuitorului: „Lăsați pruncii să vină la mine“. Reprezentanții ai lui Isus, în întreagă plenitudine a acestui titlu de nobleță și de ierarhie, ei nu vor putea, să nu simtă, că misiunea lor începe în lumea copiilor. Prin urmare, conștii de marile răspunderi, ca și de marile mângăieri ce-i așteaptă, vor ști în nesfârșite chipuri, cum să facă simpatică băieților noștri cancelaria parohială cu mica ei bibliotecă plină de înțelepciune și de senin, strana duioasă de lângă altar și vorba dulce, mângăitoare, duioasă a unui păstor sufletesc cuminte.

Numai astfel sfârșitul unui an de școală nu va aduce gânduri de tristețe în cei cari visează viitorul minunat al României.

I. SALVIANUS.

Pagini de istorie.

Cumanii și episcopia lor.

(VI.)

6. Misiunea a treia la Cumani.

Având toate împuternicirile trebuincioase, Robert pleacă în Cumania. Misiunea aceasta e plină de strălucire, luând parte la dânsa cei mai mari demnitari bisericești de sub coroana sfântului Ștefan. Într'adevăr, pe lângă arhiepiscopul de Strigoniu, care era totodată primatul Ungariei și acum delegat apostolic în Cumania, mai vedem în această misiune trei episcopi: Bartolomeu de Cinci-Biserici (Pécs, Fünfkirchen), Bartolomeu de Vesprim și cunoscutul Rainald de Transilvania.¹⁾ De aici putem concluda la un mare număr de preoți, cari întovărășiau pe episcopii lor în sfânta misiune. Rainald e acelaș, care ridicase pretenții de jurisdicție bisericească asupra teritoriului cavalerilor teutoni în Ardeal. Atât el, cât și primatul

¹⁾ Albrici monachi Trium Fontium Chronica, ad. a. 1241, ed. M. G. S. S. XXIII, 920; Pfeiffer, op. cit., pag. 179.

și episcopul de Vesprim, erau de origine franceză.¹⁾ Cu acești mari demnitari bisericești se uni și râvnicul prinț de coroană Béla, *rex iunior*, mai pe urmă regele Béla IV, fratele sfintei Elisabete, fiul cel mai mare al lui Andreiu II.²⁾

Misiunea a trecut Carpații, *întrând în Cumania*, așa că botezul marelui prinț cuman Bortz-Membrok va avea loc nu în Ardeal, ci în Cumania, dincoace de lanțul Carpaților. Aceasta ne-o spune lămurit papa, după informațiile oficiale primite dela Robert; așa avem scrisoarea din 21 Martie 1228, în care Gregoriu IX felicită pe tânărul Béla că „*a intrat, împreună cu arhiepiscopul de Strigoni, în țara Cumanilor*“³⁾. Astfel textul din *Magnum Chronicon Belgicum*: „*Quo facto, abiit arhiepiscopus ultra silvas, in occursum patris illius*“⁴⁾, trebuie interpretat în sensul că, nu mult după botezul tânărului prinț cuman, arhiepiscopul Robert s'a dus *dincolo de munți*, adică *a trecut munții, venind în Cumania*.

Pe de altă parte, și prințul Bortz-Membrok se apropia tot mai mult, cu supușii săi nomazi, din părțile Niprului înspre Moldova, însoțit de misionarii dominicani, astfel că arhiepiscopul și ai săi au intrat în Cumania „*spre întâmpinarea*“ marelui prinț Bortz-Membrok: „*abiit in occursum*“.⁵⁾ Întâlnirea a avut loc în Moldova, poate undeva pe Milcov, unde se va ridica încurând episcopia Cumanilor. Din știrile ce ne-au rămas putem concluda că întâlnirea a fost cordială, așa că trebuie să eliminăm din context observația dlui Iorga: „*Cumanii, sub amenințarea săbiei, se botezară cu grămada*“⁶⁾, observație care nu ia în seamă uriașa muncă a dominicanilor pentru pregătirea acestui act atât de solemn în istoria Cumanilor.

¹⁾ Pfeiffer, op. cit., pag. 78.

²⁾ Hurmuzaki Densușianu, Documente I. 1 pag. 108 Nr. LXXXIII.

³⁾ Idem, ibidem.

⁴⁾ Pfeiffer, op. cit., Doc. Nr. 31, pag. 178—9. Explicația din paratrză „*in Trausilvaniam*“ n'are nici un înțeles.

⁵⁾ *Magnum Cronicon Belgicum*, ad. a. 1220 (greșit), Pfeiffer, op. cit. Doc. Nr. 31, pag. 179.

⁶⁾ N. Iorga, *Istoria Bisericii românești*, I. (Vălenii-de-munte 1908) 16.

Arhiepiscopul Robert botează deci pe marele principe Bortz-Membrok, pregătit și convertit de frații predicatori: „Bortz a fost convertit la credința lui Hristos de către frații din ordinul predicatorilor și botezat cu mulți oameni din neamul său de către domnul Robert, arhiepiscop de Strigoniu, fiind de față Bela, rex iunior al Ungariei, fiul regelui Andreiu¹⁾. Cum vedem în acest document, Bela a asistat chiar la botezul prințului cuman, și anume în calitate de naș, în numele lui Andreiu II, care se bucura foarte mult de întoarcerea la creștinism a marelui Cuman.²⁾

Cu prilejul botezului, Bela conferi prințului cuman ca feud un teritor de dincoace de Carpați, donațiune întărită mai pe urmă de Andreiu II și de papa la 1229.³⁾ Țara aceasta trebuie căutată în acea parte a Moldovei și Munteniei pe care o cucerisă Teutonii și pe care, după alungarea acestora, Bela o luase în stăpânire.

Cu Bortz primesc botezul și o mare mulțime de Cumani, nu sub amenințarea săbiei, ci pregătiți și convertiți și ei prin munca apostolică a fraților predicatori.⁴⁾ Numărul Cumanilor botezați e redat prin „multi homines“⁵⁾, „magnus numerus virorum ac mulierum“⁶⁾, „non parva multitudo Cumanorum“⁷⁾; un alt izvor determină și numărul: „baptizati sunt, Deo dante

¹⁾ Emonis Chronicon, ad. a. 1226 (recte 1227): Eodem anno Boricius, quartus de maioribus principibus Chunorum, quos Theutonici Walerin vocant, per fratres de ordine praedicatorum ad fidem Christi conversus est et baptizatus est cum multis suae gentis hominibus a domno Roberto, Strigoniensi archiepiscopo, praesente Bela, iuniore rege Hungariae, filio regis Andreae. Pfeiffer, Doc. Nr. 34.

²⁾ *Commentariolum* din 1259 scrie că însuși Andreiu i-a fost naș, Pfeiffer, Doc. Nr. 1, pag. 145. Textul înțeles după obiceiul Bisericii de a admite nași *delegați*: quod quis per alium facit, per se fecisse censetur.

³⁾ Hurmuzaki-Densușianu, Documente I, 1 pag. 113 Nr. LXXXIII.

⁴⁾ Mamachi, Annales ordinis praedicatorum I (Romae 1893) XV, Pfeiffer, op. cit. Doc. Nr. 30 în fine, pag. 178.

⁵⁾ Emonis Chronicon, ad. a. 1225, Pfeiffer, Doc. Nr. 34, pag. 182.

⁶⁾ Mamachi, Annales ord. praed., XV, Pfeiffer, pag. 178, Doc. Nr. 30.

⁷⁾ Gregoriu IX, către prințul Bela, 21 Martie 1228, Hurmuzaki-Dens., I, 1 pag. 108. cf și pag. 111, unde să se îndrepte anul: 1228, nu 1229.

*quindecim millia*¹⁾). Doi prinți cumani și vreo 15'000 de supuși convertiți și botezați: iată o frumoasă răsplată pentru sudorile și sângele vărsat în Cumania de misionarii sfântului Dominic.

Amândoi prinții, tatăl și fiul, au dus, după primirea sfântului botez, o viață într'adevăr creștinească. Burch, fiul lui Bortz-Membrok, „a adormit în Domnul câțiva ani după botez; el rămase statornic în mărturisirea adevăratei credințe; înainte de moarte s'a spovedit și a primit sfânta împărtașenie, după obiceiul creștinesc, din mâinile fraților predicatori. A fost înmormântat cu pompă în capela Sfintei Fecioare, pe care o clădiseră frații, când erau în mijlocul acestui neam²⁾. Astfel sună un memoriu dominican din anul 1259³⁾. Acelaș izvor ne dă și mișcătorul sfârșit al lui Bortz-Membroc, pe care-l vedem la 1229 alergând călare în fruntea Cumanilor săi împotriva Galiției, alături de trupele lui Bela. A murit și el, după o viață creștinească, în brațele fraților dominicani, cari-l aduseseră la calea vieții. Convins de aberațiunea păgânismului și pătruns până'n măduva oaselor de adevărul religiei creștine, el se strângea cu groază la pieptul fraților predicatori, zicând în agonie: „Să se îndepărteze Cumanii păgâni, căci văd lângă dânșii niște diavoli îngrozitori; să rămână numai frații (dominicani) și Cumanii botezați“. Apoi, aducându-și aminte de cei doi frați predicatori (Albert și Dominic) cari au fost uciși de Cumani pentru credință și pe cari i-a cunoscut când mai erau în viață, Bortz exclamă, cuprins de mirare: „Iată-i lângă mine pe cei doi frați: m'așteaptă să mă ducă la bucuriile pe cari le-au predicat“. Și — continuă memoriul nostru — zicând acestea, își dete sufletul cu o bucurie nespusă. A fost înmormântat în aceeaș capelă a Maici Domnului³⁾.

Dr. IOAN FERENȚ.

¹⁾ Magnum Chronicon Belgicum, ad a. 1220 (recte 1227), Pfeiffer, pag. 179 sus, Doc. Nr. 31.

²⁾ Commentariolua, 4 ed. Pfeiffer, op. cit., pag. 144, Doc. Nr. 1.

³⁾ Commentariolum, 4, ed. Pfeiffer, op. cit., pag. 144—5, Doc. Nr. 1.

Insemnări.

Străinătatea despre noi. La Constantinopol se publică o revistă dedicată spinoasei probleme a unirii bisericilor. Ea merită cele mai mari elogii pentru bogăția informațiilor sale asupra bisericilor orientale. Fascicolul din Martie 1923 conține un articol asupra modestului nostru Blaj, centrul vieții catolice din Transilvania sub titlul: *Un centre de vie catholique en Transylvanie, L'union des églises, 1923*, II, pag. 110—112. Importanța acestui centru nu derivă dela amintirile sale istorice. La 1737, al treilea episcop unit, Inocențiu Micu, își mută aci reședința dela Făgăraș. Unirea religioasă a Românilor cu Roma, încheiată de episcopul Teofil la 1697 în Alba-Iulia și de succesorul său Atanasie la 1700 tot acolo, era violent combătută de calvini și de unii ortodocși cari se pretau ca instrumentele lor. Deși marele Inocenție puse baza tuturor instituțiilor culturale din Blaj, totuș nu lui, ci vrednicului său urmaș P. P. Aron i-a fost dat să deschidă la 1754 mănăstirea, seminarul, școala latinească și cea de obște — cele mai vechi școli la Români de pretutindeni. Din aceste școli au ieșit apostolii redeșteptării naționale românești. Revista străină nu citează pe S. Micu, pe G. Șincai și pe P. Maior, amintește numai pe canonicul T. Cipariu (1866—1887), unul din fondatorii și chiar întâiul vice-președinte al Academiei Române 1866), iar, cu cinci ani mai înainte, al vechii noastre Asociațiuni transilvane. La 1848 aici se adună 40,000 Români pentru a-și proclama drepturile lor naționale imprescriptibile. Blajul e loc sfânt pentru toți Români. Seminarul său teologic, cu un trecut atât de frumos, numără în prezent 115 clerici din diecezele de Alba-Iulia și Făgăraș, Lugoj și Oradea-mare precum și 7 ruteni uniți din Bucovina. Biblioteca centrală, fondată de călugărul Leon Leon Moschonas, numără acum peste 50,000 volume, precum și o frumoasă colecțiune de manuscrise grecești, latinești, arabe, persiane, turcești și cele mai multe, firește, românești. Blajul mai posedă apoi cea mai veche tipografie românească, cu tipărituri din 1750 și mai înainte. De la 1835 această tipografie a început, cea dintâiu, să înlocuiască slovele cirilice cu literele latine chiar și în cărțile bisericești. Actualmente tipărește ziarul „Unirea” fondat la 1891 și frumoasa revistă — epitetul nu e al nostru ci al revistei străine — „Cultura Creștină”, fondată la 1911.

Am resumat acest articol, nu fiindcă ar aduce lucruri nouă și necunoscute despre noi, ci ca o dovadă că începe să ne cunoască și să ne aprecieze tot mai mult și stăinătatea și, în urmare, cetitorii noștri, cari în rândul întâiu formează și susțin aceste publicațiuni, să se simtă mângăiați că-și dau obolul lor pentru susținerea unor publicațiuni valoroase și, dacă se poate, să ne câștige sprijinitori noi. Articolul din Revista de la Constantinopol e resumat și de „L'Europa Orientale“, revista institutului pentru Europa Orientală din Roma No. IV din a. III. (30 Aprilie 1923) pag. 224—225.

Românii au mai puțin cuvânt să fie ortodocși habotnici. În strălucita carte de adevărat patriotism românesc intitulată „România văzută de departe“, publicată de D. N. Batzaria în editura „Viața Românească“, București, Calea Victoriei 37, format 8° mic, pagina 216, prețul 18 lei, se arată întreaga nobleță a poporului nostru. Din ea cunoaștem nu numai naționalismul înflăcărat al autorului și al fraților săi Români Macedoneni, ci și contribuțiile prețioase ale românismului pentru deșteptarea și înaintarea popoarelor balcanice: Bulgari, Greci, Sârbi și Turci. Bulgarilor le-am dat libertatea și independența la 1877, precum și cele dintâi tipărituri în limba lor apărute la noi. Marele lor poet revoluționar Hristo Boteff mai întâi a desfășurat steagul revoluției și al libertății în comuna curat românească din Bulgaria Cozlodui. Grecilor, pe lângă marele mecenat George Averoff, unul din fondatorii noului stat elin, le-am dat poezi ca Rigas Fereos cel din timpul eteriei (1821), liricul Zalacosta, Chrusolis neîntrecutul poet pastoral sau Anghelos Vlahos, filologi ca Pantazi profesorul de elinește al regelui Constantin, diplomați ca Coletti, generali ca Țințar Marcovici, miniștri ca Costa Stoianovici, financieri ca Paciu etc. Se spune că însași familia domnitoare Karageorghievici ar fi de origine macedoneană. Tot de la noi au Sârbii divizia lor cea mai puternică în lupte de la Timoc, compusă în 90 la sută din Români, precum bravii evzoni din armata elină iarăș sunt 90 la sută Români Macedoneni. Turcii au cele mai bune păreri despre Români și dela o alianță cu ei așteaptă fericirea viitorului lor. Și pentru toate acestea contribuții prețioase de avere, de sânge, de muncă, de inteligență, care a fost răsplata dată Românilor? E prea trist ca s'o amintim. Ea dovedește odată mai mult nerecunoștința umană.

Dar sã citãm mai bine cuvintele D-lui N. Batzaria despre fatalitatea ortodoxiei pentru frații noștri Macedoneni:

„Și dacã se gãsia în Macedonia și în celelalte provincii din fosta Turcie Europeanã vreun element a cãruia lepãdare de ortodoxie sã fi fost nu se poate mai îndreptãtitã, aceasta era tocmai elementul românesc. Causa e simplã și ușoară de priceput. Românii n'aveau bisericã proprie, n'aveau clerul lor, iar Patriarhia greceascã dela Constantinopol, de care depindeau, nu numai cã nu le dedia nici'o mãnã de ajutor pentru satisfacerea trebuințelor religioase, ci cu totul din potrivã, ducea în contra lor o luptã de adevãratã nimicire, asupra cãreia nu insist, nevoind sã sgândãreascã rãni, cari nu s'au vindecat și sã reinviez un trecut, care pune într'o luminã pușin plãcutã pe cea mai înaltã instituțiune religioasã ortodoxã (pag. 121).

Ixigrec.

Rubrica Homileticã.

Predicã pentru serbãtoarea sfântului proroc Ilie.

I. Cr., Mulți proroci a trimis Dumnezeu poporului ales și toți au fost oameni, puternici fãrã seamãn în faptã și cuvânt, pilde strãlucitoare de viațã cucernicã. Mai cunoscut și mai slãvit decãt toți este s. proroc Ilie. L'a cinstit, ca pe al doilea Moisi, poporul evreesc, și îl preamãrim, de douãzeci de veacuri, noi creștinii, cari ținem în cinstea lui sf. serbãtoare de azi. Și pe dreptul. Cãci viața lui de sihastru cucernic nu-și gãsește seamãn; cuvântul lui de foc rascolește o țarã, îndreaptã un neam întreg spre calea pocãinții; minunile sãvârșite de Dumnezeu prin el stau sã se întrecã cu cele ale lui Moisi. De aceea Sfiritul s. însuși îl îmbracã în laude ca pe nimeni altul: »Ilie, prorocul, — cetim la Isus-Sirach (48, 1—10) s'a arãtat ca focul și vorba lui ardea ca o fãclie. Cãt de slãvit n'ai ajuns tu, Ilie, prin minunile tale? Și cine se va putea lãuda ca tine? Tu, prin cuvântul lui Dumnezeu, ai zmulș un mort din împãrãția

morții ai adus prăpăd asupra împăraților, ai primit legea pe Sinai, regi ai uns ca să împlinească pedepsele dumnezeiești, pus-ai profeți cari să-ți urmeze; în volbură de foc ai fost luat de pe pământ și destinat-ai fost, ca la judecățile lui Dumnezeu să împlânzești mânia Lui, să întorci iarăși inima tatălui spre fiii și să ridici din nou semințiile lui Iacob.

Iată de ce l-au preamărit toate veacurile pe acest sf. proroc. Și dacă slăvit a fost în trecut, astăzi se cade să ne gândim cu înzecită evlavie la pilda vieții lui. Căci niciodată vremile n'au avut mai mare asemănare, ca cele de azi, cu timpul lui Ilie. Stările și oamenii dela noi sunt întocmai ca acele din împărăția lui Israil, pe vremea cumplitului rege Achab, când a trimis Dumnezeu pe vestitorul pocăinții Ilie. În icoana vieții lui vom vedea prin urmare mai limpede decât ori-unde, cari sunt greșelile de-căpetenie ale veacului nostru, ale noastre, și cum trebuie să le îndreptăm.

1. Pe vremea regelui Achab *necredința* se instăpânise în lung și lat în țara frumoasă a lui Izrail. Poporul cel ales uitase pe Dumnezeu, care prin minuni neîntreprupte i-a scos din Egipt și i-a dat pământul în care curgea lapte și miere. Regele și-a luat soție o păgână, pe ticăloasa Iezabel, care a adus în țară 450 de preoți ai idolului Baal și Astartei. Pe preoții adevărați ai lui Dumnezeu i-a stârpit din împărăție. Poporul s'a lăsat ademenit de strălucirea cultului lui Baal, în care poftele cele mai murdare se socoteau de virtuți. Țara mergea în chipul acesta cu pași repezi spre ruină.

Atunci se arată de-odată Ilie. Cea dintâi vorbă a lui răsună ca un tunet amenințător. »Via e Domnul Dumnezeu lui Izrail, — îi strigă el regelui Achab, — de va mai fi în anii aceștia rouă și ploaie, fără numai prin cuvântul gurii mele«. Iată *omul credinții*, pe care nu l-a ademenit strălucirea păcatului! Atunci când o țară, cu regele în frunte, se închină lui Baal, el stă neclătit în credința lui strămoșească. Baal are sute de preoți și biserici pompoase, el stă totuși credincios lui Iahov, rămas fără preoți, fără jertfe, fără serbători. Când alții înoată în desfrâu, el duce viață aspră de pustnic.

Iată omul de stâncă, a cărui credință nici un val n-o poate clăti.

Și nu e fricoasă credința lui Ilic. Regelui însuș îi aruncă în față mârșaveniile lui; vestește pedepse cumplite ce vor veni peste țară. Știe, că e cumplită mânia lui Achab, totuș ascultă mai bine de Dumnezeu decât de oameni. Știe, că viața lui de acum va fi în primejdie continuă, dar iarăș știe, că totdeauna și pretutindeni suntem în mâna lui Dumnezeu.

Și nu se înșală. El, un biet pustnic, prin puterea lui Dumnezeu s'a dovedit mai puternic decât cei mai tiran rege. La vorba lui s'a închis cerul și 3 ani și jumătate strop de ploaie și roauă n'a căzut. Țara minunată și bogată s'a prefăcut în pustiu pârjolit de soare, n care oamenii cu fețe supte abia își mai lungeau amatul vieții de pe o zi pe alta. Achab îl persecută cu toată puterea lui, dar ce-i poate face, când Dumnezeu îl apără? La rîul Carit și în Sarepta Sidonului Ilic trăește în liniște, așteptând să se înmoaie inimile evreilor pedepsiți. Și când a sosit vremea, fără teamă se arată din nou lui Achab, pune la încercare pe preoții lui Baal la muntele Carmel, și poporul văzând neputința lor îi ucide până la unul.

Să ne gândim acum la noi, I asc! Un rău mare ne secătuește și pe noi: *necredința*. Sunt tot mai mulți aceea, cari au uitat pe Dumnezeul părinților nostri. Crește într'una numărul acelora, cari în sufletul lor au ridicat altar lui Baal și se închină Astartei, trăesc în fărâdelegi și păcatele sunt pâinea lor cea de toate zilele.

Pe alocurea profeți mincinoși se arată, îndeamnă pe oameni să se lapede de legea strămoșilor, să urneze pe cutare american, să-și părăsească biserica părinților și să îngâne cântări neînțelese în cutare căsuța dela marginea satului. Și se găsesc unii, cari ascultă glasurile mincinoase.

Pe alocurea îi înfrică pe credincioșii nostri cu altă scornitură. Ci-că alta ar fi biserica statului. Aceea e mai tare, aceea face bisericii și case pe cheltonda statului, oamenii cari vor trece la ea n'au decât să se uite cu mâinile în sân. Și se găsește câte un suflet rătăcit,

care cade în vorbe goale și se lapădă de legea cea adevărată.

I. Cr. În mijlocul acestui vârtej de necredință, trebuie să fim tari ca stânca.

Și dintre noi chiar, cari vrem să fim tari în credință, câți avem credința vie, bogată în fapte, gata de jertfe, ca cea a lui Ilie? Doamne cât de slabi ne vedem, când trimite Dumnezeu peste noi greutăți; când trebuie să aducem ceva jertfă pentru sf. biserică, pentru școală' pentru aproapele lipsit? Și cât de șovăitori suntem în fața ispitelor, cari ne amăgesc, ca tot atâția preoți ai lui Baal!

Între astfel de împrejurări nu-i mirare, dacă turburări și greutăți tot mai mari ne apasă. Dumnezeu nu bate cu băta, dar de altă parte nici un lucru din lume, nici rășboai, nici secetă, nici grindină, nici morbur, nu vin peste noi fără învoirea Lui. Și toate relele le permite Dumnezeu cu gândul să ne îndreptăm.

Fericit omul, care înțelege dorința lui Dumnezeu și o ascultă. Fericit acela, care zi cu zi se silește să sdrobească în sufletul său altarele lui Baal, să sugrume păcatul. Numai cel tare în credință, ca Ilie, poate fi fericit în lume, numai el poate aduce binecuvântare și peste alții. — Aceluia nu-i pasă de valorile și încercările cari vin peste el bine știind, că numai Dumnezeu e atotputernic. Acela își va astupa cu groază urechile, când va auzi glasuri cari îl îndeamnă să se lapede de credința adevărată a sf. noastre biserici. Un rege, o împărăție întreagă n'a putut face nimic lui Ilie celui credincios. În schimb un singur om cu credință tare, Ilie, a nimicit pe Baal cu toți preoții lui.

Să fim deci, I. tari în credință. Nimic să nu ne abată dela sf. noastră lege: nici ademeniri pocăite, nici făgădueli ori înfricări. Să scoatem din suflete altarele lui Baal. Să nu uităm, că fără credință e cu neputință a plăcea lui Dumnezeu. Să avem curajul a ne mărturisi credința sus și tare, în fața ori și cui. Trebuie să fim mândri pe legea noastră. »Cu inima se crede spre dreptate, iar cu buzele se mărturisește« spre mântuire. Să fie credința noastră vie și ascultătoare. »Credința fără fapte

moartă este« zice Scriptura Să fim gata la jertfe chiar pentru credința noastră. Să putem spune ori-când cu Psalmistul: Doamne »dacă ai fi cerut jertfă, aş fi dat«. Și dacă nu cere dela noi jertfe mari, ca dela Ilie, este una, pe care o cere zi de zi: »jertfă lui Dumnezeu i-nimă înfrântă, spirit înfrânt și umilit«. Să aducem cu drag această jertfă. Așa vom putea fi și noi biruitori, ca Ilie. Atunci dumnezeu ne va smulge cu atotputernicia lui din mâna răutăților cari ne apasă. Atunci nu ne va fi teamă nici în ceasul din urmă, când vom simți sfârșitul. Nu va fi moartea noastră îngheț, ci foc sfânt se va pogori în noi, cum pe Ilie căruță de foc l-a luat de pe pământ. Și bine ne va fi și în ziua judecării de apoi, când iarăși se va arăta prorocul să vestească pocăință. Fiți dar Iubiților, cu credință tare, neșovăitoare, gata de jertfă. »Cel ce va crede mântui-se-va, iar cel ce nu va crede osândi-se-va«.

2. Mai era un rău cumplit care bântuia țara lui Israel pe vremea lui Ilie: lăcomia după averi, grija de de cele pământești. Regele Achab e o pildă înspăimântătoare: el pune la cale uciderea lui Nabot și a fiilor lui, ca să-i poată lua via. Din popor mulți s'au lăpădat de lege și credință numai și numai ca să placă regelui, ori fiindcă cultul lui Baal era mai bogat, mai strălucitor.

În mijlocul poporului lacom de averi de strălucire deșartă, doritor de onoruri și bunăvoința celor mari, Ilie este un *disprețuitor al pământului* și comorilor lui. El n'are nimic, decât haina lui aspră și sufletul lui cinstit, curat ca lumina. Nu se gândește la traiu bun, la case frumoase, la pământ mult. Nici de zilele bătrânelor nu-i pasă. Până și ziua de mâine o lasă în grija lui Dumnezeu. Cât de bine cunoaște acest om simplu, cu credința lui adâncă, gândurile lui Dumnezeu! Dacă Dumnezeu împrăstie atâta bogăție, atâta strălucire în câmpuri și livezi, în flori și paseri, oare nu va avea grijă eu atât mai vârtos de cei ce cu credință îi slujesc Lui?

Și în punctul acesta Ilie a avut dreptate: a biruit asupra unui rege, asupra unei țări întregi. Pe poporul lacom de averi și de traiu bun Dumnezeu îl pedepsește cu foamete cumplită. Regele însuși e șilit să cutriere

țara pustiită, doar' va mai găsi ceva nutreț pentru cătării săi prăpădiți. Poporul se uscă pe picioare.

În schimb Ilie nu se îngrijește de mâncare și beaură. Dumnezeu li poruncește să meargă la râul Carit și el pleacă fără murmur în pustietăți fără nădejde de traiu. Dar iată: corbi trimite Dumnezeu să l hrănească. Pe cele mai lacome și mai hrăpărețe paseri le face Dumnezeu servitoare acestui om deslipit de poștele lumii. Și când seacă apa râului Dumnezeu îl trimite mai departe, nu la oameni bogați, la preteni ori cunoscuți: îl trimite între păgâni, la o văduvă, care din pricina sărăciei își așteaptă moartea împreună cu copilașu-i istovit de foame. Și Ilie nu șovăește. Știe el, că Dumnezeu se va îngriji cum va crede de bine. Și această credință a lui l-a mântuit și pe el, și casa bieteii văduve. Când cei îngrijiți de averi mor de foame, Ilie trăește cu toată casa văduvei din un pumn de făină. — Și iară când merge odată spre muntele Sinai, unde avea să-i se arete Dumnezeu, trebuie să călătorească 40 zile prin pustiul ars și lipsit de hrană: Ilie nu stă pe gânduri, pleacă. Și iată: pâinea minunată pe care i-a trimis-o Dumnezeu la începutul călătoriei este așa de puternică, încât 40 de zile el nu flămăzește, până ajunge la muntele lui Dumnezeu!

Și nu vedeți, I. cr. o mare asemănare între zilele lui Ilie și vremile noastre? Aceeaș infrigurare și acum după averi. Pentru o brazdă de loc ne sfășiem ca fiarele. Câți dintre noi nu fac ca Achab, care pentru o brazdă de loc ucide o familie? Ne lingușim, înșelăm, mințim, ne batem în fel și chip, să câștigăm cu un cot, cu un petec de pământ mai mult. Par'că azi mâine, nu ne va ajunge și nouă o palmă de loc, și și acela adâno sub pământ, ca să nu turburăm zoala celor cari după noi se vor vânzoli cu aceeaș patimă păcătoasă. — Câți dintre noi nu uită poruncile lui Dumnezeu numai și numai de dragul strălucirii pământești? Câți nu se abat dela calea cinstii și omeniei, ca să-și câștige bunăvoința celor mari, câți nu se închină lui Baal, numai în nădejdea, că le va fi bine aici pe pământ. Uită, că alta este patria spre care călătorim; uită că la muntele lui Dumnezeu nu se poate ajunge în puterea hranei pământești.

O altă pâine, pâinea credinții a rânduit-o Dumnezeu acelorora, cari vreau să treacă norocoși prin pustiul acestei vieți, ca să vadă pe Dumnezeu în muntele cel sfânt al lui, în raiul fericirii!

Și nu vedeți de altă parte bătaia lui Dumnezeu? Când frigurile avuției sunt mai mari, când se împarte pământ, se nascocesc fel și fel de chipuri pentru a câștiga bogății tot mai mari, traiu tot mai liniștit, atunci este sărăcia mai apăsătoare. Niciodată traiul n'a fost mai greu ca astăzi. Niciodată vremile n'au umblat mai rău c'an zilele noastre. Seceta se schimbă cu grindini, cu cutremure de pământ. Vulcani, cari păreau stinși, au început din nou să verse foc. Și nimic nu se întâmplă fără voia lui Dumnezeu.

Fericiți aceia, cari înțeleg pilda vieții lui Ilie și o urmează. Fericiți ccri au înțeles pilda Mântuitorului despre crinii câmpului cei mai împodobiți decât Solomon; și despre paserile cerului cari nu samănă nici nu seceră și Tatăl din ceriuri le nutrește. Fericiți cari se îngrijesc mai întâi de suflet, și apoi de trup; dau sufletului lor hrana sfintei cuminecături în nădejdea, că în puterea acestei mâncări vor ajunge la muntele Domnului. Înțelepți sunt aceia, cari cași Ilie, caută întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui, căci toate celelalte se vor adauge lor.

Și iarăș vai de nebunii, cari își au tot sufletul prins în tina pământului. Adună averi, strică grânare și mai mari le zidesc, pe când poate la noapte se va cere sufletul lor dela ei și cele adunate ale cui vor fi? Ei vor fi ca poporul lui Achab: cu sufletul pusti, ars de soare și de secetă, se vor istovi pe cale și nu vor putea ajunge la muntele Domnului.

3. Mai amintesc un singur blăstăm, care apăsa poporul pe timpul lui Ilie. Oamenii au uitat să se roage lui Dumnezeu. Nu mai știau puterea rugăciunii. Impotriva primejdiilor, a dușmanilor dinafară, ei nu caută scări pare în rugăciune, ci fac legături cu neamuri păgâne. Nu cunosc puterea rugăciunii isvorite din inimă, ci mai mult în jertfe multe date lui Baal, în farmece și vrăjde tot felul.

Dar toate farmecele și știința lor nu-i scapă de urgia trimisă de Dumnezeu. Achab însuș moare în luptă; preoții lui Baal cu toate meșteșugurile lor nu pot aprinde jertfele aduse idolului.

Priviți însă la Ilie. El este un om al rugăciunii. Nimic nu începe și nu face cu puterea lui, ci toate dela Dumnezeu le cere. El se roagă și Dumnezeu închide zăgazarile cerului, se roagă iarăș și Dumnezeu dă ploaie. Se roagă și pentru ruga lua Dumnezeu învie pe băiatul văduvei din Sarepta; se roagă și Dumnezeu trimite foc din cer să mistue jertfa pe Carmel. De aceea s. apostol Iacob ni-l dă ca pildă de om stăruitor în rugăciune: »Mult poate rugăciunea stăruitoare acelu drept« — spune El în epistola care ni-s'a cetit astăzi; Ilie om era asemenea nouă pătimitor, și cu rugăciune s'a rugat ca să nu ploaie pe pământ și nu a ploaie tre ani și 6 luni. Și iarăș s'a rugat și cerul a dat ploaie, iar pământul a dat fructele sale«. (Iac. 5, 16.).

În zilele noastre încă încep oamenii a uita calea și puterea rugăciunii. Se încred prea mult în știința și iscusința lor. Toate le așteaptă dela harnicia și mașinile cu cari scormonesc pământul. Și pe măsură ce crește știința și iscusința omenească, pe măsură ce pătrundem tot mai adânc în pământ și ne înălțăm tot mai sus în cunoașterea tainelor lumii, crește nefericirea în lume, e tot mai mult vai și plâns. Pentru că am uitat un lucru: »De nu va zidi Domnul casa, înzadar s'au trudit cei cari au ridicat-o. De nu va da Domnul binecuvântare, zadarnică e toată truda omenească. Iar Dumnezeu celor truși le stă împotriva și celor smeriți le dă dar. Acela va lua binecuvântarea lui, care va cere cu inimă înfrântă și umilită. »Cereți și vi se a da«, a zis Mântuitorul, de unde urmează, că cel ce nu cere nu va primi. Fericiți cei cari împlinesc porunca Mântuitorului și cer cu stăruință, până când li-se va da tot darul cel bun. Rugăciunea, dreptului e cheia cerului.

CLERICUS.

Predică pe Dumineca XI după Rusalii.

»Așa și Tatăl meu cel ceresc vă va face vouă, de nu veți ierta fieștecare fratelui său din inimile voastre greșelile lor«, (Mat. 18, 23).

În pilda din sânta evanghelie de azi Isus ne arată de-o parte în toată uriciunea sa slăbiciunea și răutatea firii omenești, iar de altă parte bunătatea peste fire și îndelung răbdarea lui Dumnezeu. Ne arată cu multă dreptate ceiace *suntem* și ne îndeamnă să ne silim la ceeace *trebuie* să fim, dacă nu voim să necinstim chipul și asemănarea lui Dumnezeu, după care suntem făcuți.

Apostolii erau adunați într'o casă din Capernaum și Isus le-a spus pilda aceasta: Un om din neam împărătesc a luat în seamă socotelile slujbașilor săi. A aflat, că unul dintre ei îi dator cu zece mii de talanți — câteva milioane după banii noștri de azi —. Neavând scriitorul din ce să-i plătească, omul împărătesc — după datina timpului aceluia, — a poruncit să-l vândă pe datoraș împreună cu întreaga sa familie. Auzind servitorul de hotărârea — de altocum legitimă — a Domnului său, s'a prezentat înaintea lui plin de spaimă, a căzut cu sfaală la picioarele lui și cu mâinile încheștate și cu lacrimi în ochi l-a rugat zicând: »Doamne mai așteaptă-mă, și toate ți-le voi plăti«. Făcându-i-se Domnului milă de el, l-a lăsat în pace, iertându-i întreaga datorie. Ieșind servitorul plin de bucurie din casa stăpânului său, se întâlnește c'un soț de-al său care îi era dator cu o sută de dinari — ca cinci zeci de Lei în banii noștri —. Cum îl zărește îl și apucă de grumazi și începe a-l sugruma strigând cu îndârjire: »Plătește-mi ce-mi ești dator«. Inzadar au fost toate stăruințele bietului servitor, să-l ierte deocamdată, să-l mai aștepte puțin, că-și va face năcazul și-i va plăti omeneste. Nerebnicul nu s'a înmuiat, ci prinzându-l a dus în temniță, până va plăti datoria sa. Ceialalți servitori, cari au fost de față la fapta aceasta de fărădelege au spus cele întâmplate Domnului lor celui bun. S'a întristat peste măsură Domnul și plin de mâhnire a poruncit să-l aducă pe servitorul fără de inimă înaintea lui și i-a zis: slugă

vicleană, toată datoria ți-am iertat-o, pentru că m'ai rugat. Oare nu ți-se cădea și ție să-ți fie milă de soful tău, cum și mie mi-a fost milă de tine? și l-a dat în mâna muncitorilor, până-i va plăți toată datoria. Isus Hristos sfârșește pilda aceasta înduioșătoare cu cuvintele citate la începutul vorbirii mele.

Cele spuse aci sunt oglinda fidelă a modului cum ne purtăm noi față de Dumnezeu. Omul împărătesc este Dumnezeu, iară servitorii datorași suntem noi, păcătoșii. Prin faptele noastre rele contragem datorii neînchipuit de mari față de Dumnezeu, ne facem vrednici de osânda veșnică. Ne tânguim, ne pare rău de ce-am făcut, promitem, că ne vom îndrepta și Dumnezeu ne scapă de pedepsele veșnice ale temniței și ne iartă și datorie și pedeapsă. În schimb noi la rândul nostru nu putem și nu vom să trecem cu vederea, să iertăm vătămările ori închipuitele nedreptăți ce ne fac cu voia ori din întâmplare semenii nostri. Parcă am avea inimă de piatră și am fi fără leac de greșală, când se'ntâmplă să ne jignească cineva, cari se facă ceva peste voia noastră, așa ne întristăm și atât de mult ne neliniștim încât nici auzi nu voim de iertare, de împăcare! Deși din pilda Mântuitorului reiesă limpede, că-i absolut de lipsă să iertăm greșelele fraților nostri, dacă voim să aflăm milă și iertare la Dumnezeu pentru păcatele noastre.

Iubiți ascultători, când se'ntâmplă că'n multele daraveri ce avem cu oamenii, unul ori altul ne vatămă să nu ne lăsăm stăpâniți de mânie păcătoasă, cu atât mai puțin să ne gătim la răsbunare. Isus ne învață, că cine iartă, acela câștigă nenumărate daruri și milă dela Dumnezeu. Spuneți-mi drept, ce folos ați avut, când pentru o vorbă vătămătoare zisă în glumă ori chiar și în serios v'ați necăjit răspunzând c'o vătămare și mai mare? V'ați înmulțit numărul dușmanilor, ați pierdut liniștea lăuntrică, ați mesocotit porunca lui Dumnezeu! De ce nu încercați în împrejurări de aceste, să sufocați în voi patimele, cari se ivesc în firea stricată după păcatul strămoșesc? De ce nu vă gândiți la nenumăratele voastre păcate pentru cari așteptați milă dela Dumnezeu? Dacă păcatele voastre ar fi cunoscute înaintea oamenilor ați îndrăzni să vă vătă-

mași pentru o vorbă nesocotită rostită fără de veste? Amintirea păcatelor tale nu te face să-ți aduci aminte de îndelung răbdarea lui Dumnezeu? Dacă Dumnezeu te-ar fi pedepsit îndată când ai păcătuit — dupăcum de fapt erai vrednic — spune-mi unde te-ai afla acum? Să știți, că Dumnezeu așa ne iartă păcatele precum iertăm și noi greșitorilor noștri, dealtcum noi înșine ne rugăm în chipul acesta zilnic la Dumnezeu! Iertați deci pe cei ce vă greșesc, dar iertarea să fie sinceră, să pornească din inimă, să nu fie numai cuvinte goale, să nu rămâie în suflet nici umbră de supărare ori dor de răzbunare.

Și oare chiar așa greu lucru să fie a ierta? Nu. E de lipsă însă să luăm serios viața să avem puțin simț de dreptate și să ne desbrăcăm de iubirea păcătoasă și respingătoare a voinței noastre proprii. Să nu socotim pe alții fiere iară pe noi să ne ținem de îngeri în carne omenească. Să nu credem, că alții în tot ce zic și tot ce fac sunt conduși numai de răutate față de noi. Să ne gândim numai la faptele noastre! Vedem cât de bine le știm noi explica în folosul nostru! Că vorba aceea am zis-o din nebagare de seamă fără nici un gând ascuns cu atât mai puțin cu intențiunea de-a vătăma pe cineva! Că fapta aceea am săvârșit-o din ușurătate fără vrerea de-a strica cuiva cu ea. Că la cealaltă lucrare m-a împins patima ce-mi stăpânește firea nenorocită! Și pentru toate așteptăm și pretindem iertare și bunăvoință în judecată.

Vedeți iubiți creștini, gândurile aceste, a căror adevăratate nici un om de bună credință nu le va nega, trebuie să fie în stare să ne înduplece, să iertăm din inimă greșelele fraților noștri. Acest motiv primește o putere deosebită, când ne gândim la raportul nostru față de Dumnezeu și la viața și moartea Domnului nostru Isus Hristos. Noi dela Dumnezeu numai bine am primit și putem primi. Totuși noi de multe ori îl vătămăm greu. Și fără să-i putem da ceva în schimb așteptăm ca prin simpla părere de rău și mărturisire să ne ierte. Și de fapt el ne iartă! Isus a trăit o viață necăjită, a fost batjocorit de lume, a fost părăsit în momentul cel mai greu al vieții sale chiar și de prieteni, și'n urmă și-a

sfârșit viața c'o moarte rușinoasă! Toate acestea le-a îndurat pentru *unul* fiecarele dintre noi și noi îl vătămăm neconștient și totuși el ne iartă!

Și acum vă întreb, nu suntem noi mai răi și mai vrednici de despreț decât netrebnicul servitor din sânta evanghelie de azi, dacă nu iertăm greșelile fraților noștri? Cu toată dreptatea a putut zice Isus cuvintele înfricoșate: »Așa și Tatăl meu cel ceresc vă va face vouă, de nu veți ierta fiștețecarele fratelui său din inimile voastre greșalele lor».

TELLUS.

Predică la schimbarea la față.

«A luat Isus pe Petru și pe Iacob și pe Ioan, fratele lui, și i-a dus într'un munte înalt, deosebit. Și și-a schimbat fața înaintea lor. Si i-a strălucit fața ca soarele, iar hainele i-s'au făcut albe ca zăpada». (Mat. 17, 1-2).

La șase zile dupăce Isus a vorbit apostolilor despre crudele patimi prin cari trebuia să treacă și despre a doua a sa venire la sfârșitul lumii, a luat pe cei trei apostoli și s'a suit pe muntele Taborului. Apostolii auzind despre patimile Domnului s'au întristat și poate s'a furișat și un strop de nedumerire în inimile lor privitor la persoana Mântuitorului. Nu puteau încă pricepe deplin, ca un profet atât de ales cum îl socoteau pe Isus, care a săvârșit atâtea fapte minunate, a șters atâtea lacrimi și a alinat atâtea dureri să fie supus la un sfârșit atât de rușinos. Un fel de neîncredere, de nedumerire față de puterea lui Isus, stăpâna inimile lor înduioșate. Cunoșcând bine Mântuitorul starea lor sufletească a hotărât în bună-tatea sa să-i îmbărbăteze, să le dea o mică dovadă despre atotputernicia sa, să le arete o parte din mărirea ce-i compete după firea sa dumnezească. Iată ce au au ajuns pe muntele Taborului Isus s'a cufundat în rugăciune, iar apostolii — după cum ne spune sf. Luca IX, 32 — au adormit și astfel n'au avut fericirea să vadă începutul minunatei *schimbări*, au pierdut o parte din vedenia aceea măreață. Când s'au deșteptat deplin văd doi oameni stând de vorbă cu Isus — erau Moisi

și Ilie — și în momentul când se despărțiau acești bărbați de Isus, Petru plin de mirare exclamă: „Învățătorule, bine ne este aici. De vrei să facem aici trei colibi: una ție, și lui Moisi una, și una lui Ilie“. Petru în însuflețirea sa sfântă nu știa ce zice! Iși uitase, că pământul nu-i locul fericirii și al odihnei depline. Când Domnul ne împărtășește vre-o mângăiere trecătoare, aceasta o face ca să prindem curaj la osteneți și la suferințe! Să ne gândim numai ce pierdere ireparabilă și ce groaznică nenorocire ar fi fost pentru lume, dacă apostolii ar fi rămas pentru totdeauna între desfătările Taborului,

De abea își sfârșise Petru cererea sa, când iată o nouă minunăță arătare pentru cei trei învățăcei. Un nor strălucitor se coboară pe munte și-i acopere pe Isus și pe apostoli și în acelaș timp, din nor s'aude un glas, zicând: „Acesta este Fiul meu cel iubit, întru care bine am voit. Pe acesta să-l ascultați!“ Iată deci Învățătorul, pe care însuș Dumnezeu-Tatăl îl trimite neamului omenesc! Apostolii înspăimântați cad cu fața pe pământ, dar blândul Mântuitor se apropie de ei și atingându-i a zis: „Sculați-vă și nu vă temeți!“ Și coborându-se din munte, Isus le-a poruncit zicând: „Nimănui să nu spuneți vederea aceasta, până când Fiul omenesc se va scula din morți“.

Iată iubii ascultători, întâmplarea a cărei amintire o prăznuim astăzi, Cadese. ca și din faptul acesta, precum din toate celealalte din viața Mântuitorului să tragem învățatura de lipsă pentru binele sufletelor noastre, căci doară, Isus Hristos toate câte a zis și a făcut pentru binele și folosul nostru le-a săvârșit.

Trebuie să știți, că *schimbarea* aceasta a fost un semn înainte vestitor al mării acelei cerești de care se vor împărtăși trupurile dreptilor după învierea cea de apoi. Mărirea aceasta va fi răsplata trupului, care a fost tovarăș credincios sufletului în viața pământească,

Să nu uitați însă iubiiților, că chiar și în viața aceasta poate să se împărtășească trupul omului în ceva chip de aceasta mărire. Și anume prin deprinderea virtuților și în chip deosebit prin deprinderea virtuților *iubirii* și a *curățeniei*.

Pe cum bine știți, trupul, acest lăcaș al sufletului e format din pământ, e supus durerilor fără număr, e merit să se corumpă, să putrezească, să se prefacă din nou în praf și țărână din care a fost făcut. Până când însă sălășluște în el

sufletul, până atunci și trupul trăiește, lumina sufletului îi imprumută și lui strălucire, îi împărtășește ceva din frumuseța sa. Deaceia, toți învățații ne spun, că însușirile alese ale sufletului se refrâng, se reoglindează în felul lor și asupra trupului. Tăria necuprinsă a virtuții își imprimă pecetea sa atrăgătoare asupra feței omului precum și păcatul și patimele își lasă urma lor rușinoasă în înfățișarea omului supus acestor slăbiciuni. Iubirea aproapelui ne oprește, ca noi să judecăm totdeauna pe semenii noștri din semnele ce lasă asupra lor virtutea și păcatul, dar e fără îndoială, că frumuseța sufletului schimbă și înfățișarea din afară a omului. Priviți numai pe sfinți, pe acești prieteni adevărați ai Domnului și vă veți mira de tot cuvântul lor, de toate mișcărilor lor, de privirea lor senină și liniștită, cari toate sunt arătarea din afară a sufletului lor bine rânduit, odihnit, deplin în voia preasfântă a Domnului! Indestulirea și bucuria ce se oglindeau în fața sf. Antoniu egipteanul a înduplecat pe mulți oameni cuprinși de valorile desmierdărilor trupești, să părăsească vieța de ocară și prin adevărată părere de rău să se întoarcă la Dumnezeu! Cercețați mănăstirile călugărilor apuseni, unde vieța se petrece în post, lucru și rugăciune, lipsită și de cele mai nevinovate plăceri lumești și în loc să aflați oameni supărăcioși, urțiți de vieță, greoi și respingători, veți vedea oameni plăcuți, indestuliți cu soarta în mijlocul sărăciei și încrezători în viitorul ce-l așteaptă cu nerăbdare. De unde aceasta? De acolo iubiiților, că sufletul lor, pururea unit cu Dumnezeu, mintea lor veșnic îndreptată spre cele cerești, cu un cuvânt sufletul lor ales își lasă pecetea sa atrăgătoare și asupra trupului muncit și obosit de săvârșirea lucrurilor plăcute înainte lui Dumnezeu.

Iubiți ascultători, vedeți și înșivă cum astăzi umblă oamenii în ruptul capului să-și înfrumusețeze trupul. Cu deosebire e mare boala aceasta între femei. Și ce-i mai dureros, năravul acesta păcătos s'a încuibat și între femeile dela sate, cari cearcă cu fel și fel de unsori — de multeori chiar stricacioase sănătății — să-și înfrumusețeze fața și să-și facă plăcut la arătare trupul spre stricăciunea și nu arareori perirea sufletului! Aceste ființe ușurate și nefericite își uită că mijlocul cel mai potrivit pentru o înfățișare plăcută și atrăgătoare este deprinderea fără preget a virtuților creștinești, cari fac frumos deopotrivă și sufletul și trupul.

Ați auzit iubiților despre răbdătorul Iov. Știți, că trupul i-a fost umplut de bubele cele mai respingătoare și era aruncat pe un loc nu chiar plăcut și totuși o mulțime de oameni l'au cercetat și au stat *multă vreme* de vorbă cu el. Ce cugețați ce i-a îndemnat pe acești oameni să-l cerceteze pe mult încercatul Iov, atunci, când toți prietenii l-au părăsit?

Abunăseama, că și mila, care în mod firesc se stârnește în inima fiecărui om la vederea nenorocirii aproapelui său, dar să știți, că mai mult decât toate i-a îndemnat pe acești oameni să stea de vorbă cu Iov, *pacea și liniștea* ce se reoglindeau în ochi lui blânzi și iertători, în icoana aceasta credincioasă a sufletului omenesc!

Toate virtuțile precum blândețea, îndelung răbdarea, pocăința, smerenia și altele dau o anumită frumusețe trupului, dar în chip cu totul deosebit se întâmplă aceasta la *iubire* și la *curățenie*. Iubirea împrumută o deosebită strălucire feței pe cum o vedem aceasta astăzi la *schimbarea* la față a Domnului. Spuneți-mi cine a iubit așa și atât de mult pe Dumnezeu și pe oameni ca Isus? Deaceea fața lui strălucește ca soarele — precum ne spune Scriptura —.

Iubirea este împărăteasa virtuților, mărirea ei este mărirea împărătească fie ea sălăgluită chiar și în sufletul unui cerșitor.

Tovarășa nedespărțită a iubirii este curățenia sufletului și a trupului. Ea împrumută omului o înfățișare îngerească și stârnește în inimele celor buni încredere. Sf. Ioan Damaschinul ne spune pe urma tradiției, că vederea celei mai curate dintre toate făpturile, vederea față în față a Preacuratei Fecioare stârnea în inima privitorilor un dor și o iubire nesfârșită față de virtutea îngerească a curățeniei.

Iată deci iubiților, învățătura ce trebuie s'o scoatem din prăznuirea amintirii întâmplării de astăzi: să deprindem în toate împrejurările vieții noastre, virtuțile propuse de sfânta noastră biserică, pentru că aceasta e voia lui Dumnezeu și pentru că primim răsplata lor chiar și în viața aceasta, făcându-ne în ceva chip părtași strălucirii ce o desprindem în minunata *schimbare* la față a Domnului Nostru Isus Hristos.

TELLUS.